

SIKER ÉS HARMÓNIA

TANULSÁGOS VÁLLALKOZÓNŐI ÉLETUTAK

2011 július 24. Hajnali 4.58 perc. Megint kidobott az ágy...

Körülöttem csend és nyugalom. Alszik a család ... ilyenkor a legkristálytisztábbak a gondolataim. Néha a stressz, a felelősség, a gondok - néha a pozitív megszállottság, a bolond, alkotói lelkesedés nem hagy aludni. Nem baj ! Ilyenkor vagyok a leghatékonyabb, sokkal inkább, mint éjszaka.

Így, a 40-es éveim közepén ideje kicsit számot adnom, honnan indultam, merre tartok – mint egyik kedvenc novellámban, mikor a nagy Karinthy találkozik egykori kamaszkorával... Hogy is van ez ?

Már gimnazistaként is, a Képző-és Iparművészeti Gimnázium kerámia-szakára járva, ilyen hajnali rigó voltam – feladataimat rendre, és főleg időre elvégeztem. Listákat írtam magamnak, és az időben előre haladván sorra pipáltam ki azokat a tételeket, melyeket elvégeztem. Meg kell valljam, e pedantériámmal, fegyelmezetten vezetett naptárammal és költségkalkulációimmal kissé idegesítettem is a kortársaimat. Kilógtam közülük. De mégsem baj, sőt szerencse, hogy ilyen alkat vagyok ! Hisz intenzív feladat-hullámok jönnek-mennek. Egyszer fenn – egyszer lenn, de e szisztematikusság mégis segít megkapaszkodnom a hullámok hátán.

Az ALKOTÁS a legfontosabb az életben. „Soha ne add föl ! Hagyj nyomot magad után a Földön! Ne teljen el vegetatívan egy életed ! Légy karakteres és szorgalmas!” – mondogatták nekem művészszüleim.

Egyből fölvettek az Iparművészeti Főiskolára, és még több feladat következett... Majd a nagybetűs ÉLET, a szabadság és a szokásos pofon érkezett egyszerre, hisz „Az élet nem habostorta” – sóhajtoztunk vagy gúnyolódtunk inkább. Mindez pont a rendszerváltáskor történt. Fegyelemben és kissé a félelemben nevelkedve, óvatosan, de ifjonti optimizmussal indultam neki én is a világnak - szilikáttervező iparművészként.

Hja kérem, nem egy gyakori szakma, nem is 100%-os életbiztosítás ! Az 1990-es években Magyarországon még voltak rozzant, de működő üvegyárak, melyek egy-egy egyedi megrendeléssel is fogadtak minket. Ismerősként jártunk be, ha kellett, hisz szakgyakorlataink alkalmával, több hétig ott dolgozva szinte mindegyiket megismerhettük belülről is. Nem is tudom, a mai fiatalok miként pótolhatják ezeket az élmény-és szakmabeli emlékeket, hisz manapság másfél üvegyár, ha van egyáltalán...

Fantasztikus, milyen hangosak a madarak így hajnalban ? Szeretem, hogy ennyire a város szélén, majdhogynem a természetben élünk – pedig tősgyökeres belvárosi lányként éltem le első 20 évemet.

Férjem is azonos, rögs úton indult. Mártírok úti, V.emeleti gangos lakás, kis polgári szülők. Az én művészfamíliámhoz képest az Ő indíttatása, lelkesedése és őstehetsége – egy teljesen más karakterű családból - számomra még nagyobb csoda. Diploma után ketten folytattuk tovább e hepehupás művészi utat, s járjuk azóta is közösen. 22 éve együtt, szabadúszókként, kényszeresen - Kft-be zárva.

Irigykedve olvastam Hundertwasser festő életét, kinek menedzsere a kulisszákból támogatta, hogy zseniként csak alkosson, ne foglalkozzon póri anyagiakkal, adminisztrációval. De ez sajnos hihetetlen ritka !

A művészekre azt mondják – legyen táncos, író, zenész vagy festő – a jobb agyféltekénk a dominánsabb: az ösztön, az intuíció, a szabadság, a kötetlenség...Ugyanakkor a 2+2 művelet esetleg hosszas gondolkodásra készíti az alkotó elmét. Ezért hát a sok „éhenhaló” csodabogár...Hm !

Nem való nekünk e földi lét !

Most azonban azt kell elmesélni, miként működök én, hogy mégis talpon állok, és tartom egyben még a családomat is... Megpróbálom kitárni titkaim, bár nem vagyok varázsló én sem.

Ha női nemre tekintünk, akkor ránk kiváltképp azt a sztereotip megjegyzést szokás tenni, hogy ösztönlények vagyunk, míg a férfiak sajátja a ráció. Pedig szerintem ez korántsem ilyen egyszerű ! Például nálunk, a férjemmel ez inkább fordítva igaz.

1991-ben, épp 20 éve alapítottuk a cégünket. Szükségünk volt egy névre, rangra – kitörni az *egyéni vállalkozó* ill. *szellemi szabadúszó tevékenységet folytató* címkék alól. Ha nagyobb munkákat, megbízásokat akartunk elvállalni, akkor már nem volt elég pusztán a nevünk. (megjegyzem: édesapám Munkácsy-díjas szobrászként 80 köztéri szobrot állított föl az országban kft.vagy bt.nélkül)

Az, hogy művészeti cég vagyunk - természetesen alakult, hisz csakis magunkra – álmainkra, szaktudásunkra építettünk. Magunk főnökei és beosztottjai, néha rabszolgái vagyunk kezdetektől fogva. Férjem klasszikus képzőművész, aki zseniális és szerencsére sikeres alkotó, üvegszobrász, de képtelen bármilyen önmenedzselésre, adminisztratív munkára. Kettőnk közül nekem kellett hát „nadrágot” húznom...

Vállalkozásunk két részből áll : egy teljesen autonóm képzőművészeti alkotómunka nemzetközi galériákon keresztül való értékesítése főleg Amerikába, de Európába és Japánba is - és egy, manapság inkább designnak mondott alkalmazott iparművészet érvényese itthon, magyar piacon. Hasonló terület, hisz mindkettőnk

üveggel „matat” - és mégis nagyon más. Külön-külön más marketinget, külön műhelyt igényel és más a célközönségünk is.

Én vagyok a család zsonglőre vagy inkább Shivája, nyolc karral egyensúlyozok a család, a gyerekek, a háztartás, a férjem karrierje és önmagam érvényesítése között.

Legfontosabb mozgatórugó a Marketing. Nekünk is vannak katalógusaink, melyeket részben sajátmagunk fotózunk, szerkesztünk nyomatunk – hisz iparművészként elég kreatívok vagyunk, de természetesen pl. a mostani komolyabb albumot már profi tipográfussal csináltatjuk. Van website-unk, főnkvagyunk a Facebook-on, és szerencsére rendszeresen jelennek meg cikkek is a munkásságunkról különféle magyar és külföldi lapokban. Ezen kívül kiállításról kiállításra telik az életünk. Hol csak szerepelünk rajta, hol magunk szervezzük az egészet az első pillanattól kezdve.

Persze ez időnként igencsak feszült időszakokat hoz az életembe, ugyanakkor szeretem , hogy döntő pozícióban vagyok és nem egy hosszú zsinór rángatott legvégén. Időnként vitába kerülök Anyukámmal, ki szuverén művészetét beváltotta egy rangos művészeti intézményben való, alkalmazotti munkakörre... Ő nem ismeri ezt a szabad, sokszor kockázatos, de független életformát. Időnként rémülten látja, nézi, miként egyensúlyozunk a borotvaélen. És fordítva is igaz, hogy néha, ha épp kudarcos periódus kínozott minket pl.egy nemzetközi gazdasági válság – mi is egy biztonságos, langyos, kis állásra vágytunk... De csak néhány pillanatig !

Ha az ember lánya kreatív és vállalkozó is egyszerre – sohasem unalmas az élete, sohasem várja a nyugdíjkorhatárt. Újabb és újabb feladatok, friss álmok, tervek, inspiráció-özön nap mint nap. A trendek nem nagyon izgatnak minket, szerencsére a mi utunk másról szól. Mivel magunkat adjuk el. Nem mások után futunk, hanem igyekszünk elől járni...

A legnehezebb időszakunk a családalapítás évtizede volt, mikor két kis csöppség igényes nevelése majdhogynem teljesen lefoglalta a kapacitásomat, de a cégnek ugyanúgy életben kellett maradnia : export, import, anyagbeszerzés, marketing, könyvelés stb...Egy igazi lelki-és fizikai hullámvadás , talán a legnehezebb periódusa egy nőnek ! Egyszerre kell a családi fészek harmóniájáért, a cég létéért és önmagunk csillogásának megőrzéséért küzdeni.

Mióta kedves és szerencsésen jófej kamaszaink vannak, könnyebb az életem. Bár férjem azóta is örök-infantilis remeteként színesíti életünket, szerencsére egyre nagyobb szakmai sikereket hozva a portánkra, de minden utálatos feladatot rám bízva – mégis egyszerűbbek a hétköznapjaink. Talán azért is érzem így, mert saját munkáimban is jobban kiteljesedek, és szakmai sikereink által mi is kezdünk „beérni”.

Üvegművészként a világ egy nagyon szűk mezsgyéjén kell megélnünk, hisz nem tömegcikkkel foglalkozunk – sajnos és szerencsére – folyton mozgásban kell lennünk. Mindig fejleszteni, szerepelni, jelen lenni. Rendszeresen pályázok vagy barterezek egy-egy nagyobb alkotói munkára, kiadványra, erőt meghaladó kiállítási szereplésre.

Ugyanakkor a bizonytalan gazdasági világhelyzet miatt soha nem vettünk föl, s nem is vennénk föl kölcsönt. (Hitel-felvételt tehát mi biztos nem tudunk reklámozni, bocsánat!)

Ha visszatekintek, érdekes látnom, hogy mennyire belejöttem ebbe az örökös szervezősdibe, mely ellen – a magam körein kívül – eleinte olyannyira tiltakoztam... Ha itthon szalad a szekér, és az agyamban szabad vegyértékek keletkeznek – rögtön azon ábrándozom, hogy akár non-profit módon is, hol hasznosíthatnám magam. Sok társadalmi munkát végzek, mert mindig tanulok belőle valamit. És nem pusztán a szokásos iskolai szülői munkaközösségre gondolok, de az üvegművészeti szakma területén is rendszeresen ügyködök. Lelkes és rutinosan gyors vagyok, de meg kell valljam egy-egy ilyen l'art pour l'art project után általában mindig elegem lesz egy időre a dologból. A pillanatnyi siker és eufória után sokáig nyomaszt az, ha a tehetetlenek és problémázó kibicek nehezítik az utam. Ilyenkor hosszú könyvmániás relaxációs időszakok következnek... Így kényeztetem magam.

Milyen vicces is leírni, de az én generációm még oroszul kellett, hogy tanuljon, és computert is csak diploma után láttunk először életünkben. És hol tartunk ma , uramisten !? Mégsem maradhattunk ilyen „kőkorszakiak”. Posztgraduális képzésként művészet-managementet is tanultam. A francia középfokú nyelvvizsgám mellé pedig felnőtt fejjel tanultam meg és tanulom folyamatosan az üzleti levelezésben elengedhetetlen angolt. Mostanában pedig azt tervezem, hogy a 3D-s grafika tudásomat is föl kellene fejleszteni a következő évben.

Egyáltalán nem vagyok tökéletes !

Sőt ! Inkább folyamatos teljesítmény-kényszerem van, sűrű lelkiismeret-furdalásokkal, idegeskedésekkel, és elkeseredésekkel. Sokszor „sárkánykodom” – ahogy én nevezem azt, mikor kiborulok. Ilyenkor az egyedüllét, egy hajnali „agytakarítás” segít például. Vagy pár nap vidéki művésztelep, tanulmányút egy közeli országban egyedül vagy kifejezetten hasonlóan élő-alkotó barátnőmmel. Egy-egy lélekbúvár könyv pszichológiai elemzése, vagy női kollégák, asszonytársak történetei egy kiadós beszélgetéssel egybekötve mindig rengeteget segítenek. Szokták is mondani, hogy ez a nők ereje : nem magukat őrlik belülről magányosan, hanem képesek megosztani a problémáikat egymással. Ilyenkor gyakran kiderül, hogy gondjaink, kételyeink hasonlóak, csak épp pepitában. Ez a tudat hihetetlen erőt ad kölcsönösen !

A gyerekeink egyre nagyobb segítségnek számítanak. Már csak önállóságuk okán iskorukat meghazudtolóan fejlett gondolkodásúak, vagányak. Tudatosan nem voltam egy tyúkanyó, arany-kalitkás szülő. Kicsi koruk óta befogom őket munkafolyamatokba, légyen az háztartás vagy épp megbízási munka. Nekünk is jól jön, de ők is hamarabb és folyamatosabban vezetődnek be a nagybetűs ÉLETbe. Dupla haszon !

A gyerek a legjobb befektetés – vallom én is, bár nem szeretnék a nyakukon lógni, kamatot behajtani – ha már a közgazdasági *haszon* szóval illetem őket az előbbieken. (Remélem kibírom!) Tapasztalatom szerint, csak ideig-óráig jelent helyzeti előnyt, ha egy nő – a karrierépítés miatt – életéből kihagyja az anyaságot. Persze vállalkozónőként ez nagyon kemény. Nekem Anyukám sokat segített az első 4-5 évben. De az az igazság, hogy a gyereknevelést is próbálom tudatosan csinálni. Izgalmas programokkal, feladatokkal próbálom megszervezni pl.a szüneteket, amely így komoly logisztikai és anyagi teher – de cserébe az igazán ingergazdag környezetért - ha nem is tökéletesek, de intelligens, partneri és hihetetlenül önálló és céltudatos kamaszokká váltak a gyerekeink.

Úgy gondolom, a mai világban sem vallás, sem törvény nem ad oly egyértelmű életszemléletet, biztos vagy annak hitt mintát, melyre „ráülve” kényelmesen sodródhat az ember. Ha a társadalom béklyóját felvállaljuk és nem záródokolunk ki a civilizációból, akkor nem szabad így lebegnünk, elengednünk, befolyásolni hagynunk magunkat. Hihetetlen fontos a közösség ereje ! Mert - míg ha az ember a legapróbb atom, addig a család, a barátok, a kollégák és a jó üzleti partnerek biztonsággal ölelnek minket körbe. Sosem vagy kiszolgáltatottan egyedül !

Mit csinálnék másképp, ha újrakezdeném ? Talán egy kicsit jobban lennék önző...

Ugyanakkor azt hiszem, ha jó egészségben megmaradok az elkövetkező évtizedekben, akkor ez is megvalósulhat természetesebb úton. Hisz anyai teendőim folyamatosan könnyebbednek. Jó ideje az iskolába sem kell reggel és délután rohannom, pedig 10 évig napi rítusa volt ez a hétköznapjaimnak.

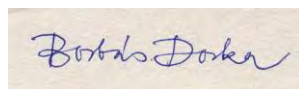
Csak ez a fránya, „láthatatlan” háztartás ne nyomná gigantikus teherként a vállam. És a főzés ? Brrr... Erre nincs ideális megoldás, ha a férj vékony és örökké éhes.

Okos végszó, konklúzió ?

Más tollával ékesítem beszámolóim végét :

Nekünk nőknek „dupla winchesterünk” van – mondta kicsit irigykedve Szendi Gábor pszichológus *A nők felemelkedése és tündöklése* című könyvében. És talán tényleg ez az XX-es kromoszóma-páros ad nekünk újra és újra erőt a nem mindennapi terheink alatt...Örülök, hogy nőnek születtem !

P.S. Ennek örömeire ...indulok is összedobni halkán a mai ebédet, hogy mire fölébred a család, már ezen is túllegyek – és teljes értékűen a munkánkat szentelhessem a nap hátralévő részét.

Borbás Dorka